

„MIDI BUNA DEALULUI”

Dlui

Szatmár m.

Ilieșiu Victor

(ersp.)

NAGYSOMKUTY

A magyarországi románok szórsöve. — Organ de afirmare al Românilor din Ungaria

Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redacția și administrația:

Kolozsvár — Cluj, Str. Deák Ferenc-utca 36. Telefon: 17-49.

Căsuța poștală Nr. 3.

„PLUGARUL”

Centrala Cooperativelor Românești

intemeiată de către fostele federale românești și de către cooperativele asociate în acestea, în adunarea generală de constituire din 18 Decembrie 1940, este persoană juridică.

Statutele Centralei, aprobate de către Ministerul de finanțe, au fost de curând înregistrate în registrul firmelor de pe lângă Tribunalul din Kolozsvár—Cluj. Astăzi strădania noastră de aproape un an de zile ne-a dat putința de a avea instituția centrală a cooperativelor noastre și de a le da acestora în viitor sprijinul cuvenit.

Știm cu toții că sarcina mai grea urmează de acum. Adevărata muncă începe de acum. Știm însă că vrednicia de totdeauna a poporului nostru, credința lui neclintită în puterea întovăririi ne va ajuta și în această muncă și ne va dobândi locul ce ni se cuvine. În munca de până acum ne-a fost mare îndemn solidaritatea cooperativelor noastre. Solidaritatea lor ne-a dat sprijinul cu ajutorul căruia am putut obține consfințirea legală a existenței de fapt a Centralei noastre și această Centrală va avea acum un cuvânt autorizat de a cere drepturile cari se cuvin pe seama organizației noastre.

Știm că acest rezultat va fi un apel către toate cooperativele noastre, către toți cooperativii noștri și către toți oamenii de bine, de a strânge și mai mult rândurile, pentru a putea duce cu toții împreună toate greutățile și necazurile noastre și a le alina întrucât ne va fi cu putință.

Bucuria izbândeii noastre binemeritate mai este încă umbrată de părerea de rău că nu putem avea chiar de acum în rândurile noastre, în sânul Centralei noastre, din așa numitul „Partium”. Avem însă credința certă că în foarte scurt timp se va ridica și umbra aceasta și vom putea împărtăși cu toții aceeași soartă, care va fi bună sau rea, după cum ne-o vom ști face noi înșine cu toții împreună. Dreptatea cauzei noastre ne va da și în viitor puterea de a merge cu toții împreună pe drumul drept spre țelul nostru cooperatist.

Asigurăm pe frații noștri cooperativiști, cari nu au parte astăzi de bucuria noastră, că nu vom înceta nici-o clipă de a-i revendica, de a-i avea între noi și avem toate motivele să credem tare, că solidaritatea noastră și spiritul nostru cooperatist va fi încununat de rodul ce ni se cuvine.

Să pornim la drum cu creștinescul „Doamne ajută”.

„PLUGARUL”

CENTRALA COOPERATIVELOR ROMÂNEȘTI.

A încetat războiul din Siria

Trupele franceze comandate de generalul Dentz au cerut armistițiu

— Pentru a evita vărsarea de sânge inutilă guvernul din Vichy a autorizat pe generalul Dentz să înceapă tratative cu englezii

Se împlinește aproape luna de când forțele britanice din Orientul apropiat au trecut granițele Siriei și Libanului, atacând garnizoanele franceze, cari refuzând să se supună ultimatumului britanic, s'au opus cu armele înaintării forțelor engleze.

Lipsite de orice contact cu metropola, în imposibilitate de a primi ajutoare, forțele franceze reduse ca număr și ca armament au fost puse dela început într-o situație de infe-

rioritate față de englezi. Soldații Franței s'au bătut însă cu curaj pentru onoarea patriei, până au ajuns la limitele posibilității de a mai rezista, când din ordinul guvernului lor au încetat lupta și au început tratativele de armistițiu cu englezii.

Prin armistițiul care se va încheia, se pune capăt unuia dintre cele mai dureroase capitole din istoria atât de sbruciată a Franței de azi.

Generalul Dentz a fost îndrumat să ceară armistițiu

VICHY, 10. (DNB). — Se anunț-timp de o lună pentru apărarea țării oficiale:

Trupele franceze din Orientul Apropiat au dat lupte disperate ritoriului pus sub paza și protecțialor.

Comunicatul lămuritor al guvernului din Vichy

Toate încercările guvernului francez de a trimite ajutoare și întăriri pentru a putea continua lupta au eșuat.

Călăuzit de dorința de a evita în această luptă inegală vărsarea de sânge și de a scurta suferințele cauzate de acest războiu populației

din Siria și Libanon și conștient, că onoarea armelor franceze n'a fost știrbită, guvernul francez a hotărât să autorizeze pe generalul Dentz să ceară încetarea ostilități-

lor. În acest sens am făcut demersurile necesare în cursul zilei de Marți prin mijlocirea consulului general al Statelor-Unite din Beirut. (MTI).

După ocuparea Islandei

Statele-Unite trebuie să-și creeze baze navale în Scoția și Irlanda

— Susține d. Willkie fostul candidat la președinția USA

WASHINGTON, 10. (DNB.) D. Willkie fostul candidat la președinția Statelor Unite a declarat după o întrevvedere avută cu președintele Roosevelt, că din partea sa crede că ar fi de dorit ca Statele Unite să creeze baze militare în Irlanda și în Scoția. După părerea d-lui Willkie, ocuparea Islandei ar fi numai începutul unor măsuri ce trebuiesc luate. Agenția „Associated Press” anunță, că

d. Willkie a accentuat că declarațiile făcute exprimă exclusiv opiniile lui personale, apoi a declarat că toate căile navale trebuie să rămână libere. Numărul vaselor pierdute de englezi întrece cu mult numărul vaselor noi construite; a continuat d. Willkie. Ori le acordăm un ajutor efectiv, sau renunțăm deantregul la ajutorarea englezilor. (MTI).

Acțiunea aviației britanice

Orașul Lille a fost atacat în două rânduri de bombardierele engleze

PARIS, 10. (DNB). — Ziarele anunță că aviația engleză a bombardat de două ori orașul Lille. Din constatările de până acum rezultă că atacurile aeriene s'au soldat cu 19 victime și cu peste 60 răniți. În cartierele muncitorești s'au prăbușit numeroase case. Ziarele arată că aceste atacuri aeriene au stârnit o vie indignare în sânul populației franceze. Ziarul „Petit Parisien” accentuează că atacul aviației britanice s'a îndreptat exclusiv împotriva muncitorilor francezi. (MTI).

diare au provocat pagube în numeroase locuri și îndeosebi în case de locuit și în spitaturi. (MTI).

Aviația engleză deasupra Germaniei de Vest

BERLIN, 10. (DNB). — Avioane engleze au făcut o incursiune în noaptea spre 10 Iulie deasupra Germaniei de Vest. Trei avioane au fost doborâte. Câteva persoane civile au murit, iar altele au fost grav rănite de bombe aruncate. Bombele incen-

Catolicii din Germania ajută pe lituanieni

BERLIN, 10. (UTA). — Credincioșii catolici din Germania, la fel cum au procedat în timpul războiului civil din Spania, organizează și acum colecte publice pentru a veni în ajutorul comunităților catolice din Lituania. Scopul acestor colecte este să procure mijloacele materiale necesare pentru instalarea sanctualelor distruse de bolșevici, ca serviciile divine să poată începe cât mai curând posibil în fața altarelor eliberate.

ULTIMA ORĂ

Președintele Roosevelt va cere Senatului american votarea de noi credite

— Cadrele legii de împrumut și închiriere vor fi dublate —

BUDAPEST, 10. (MTI). — Ziarul „Mai Nap” scrie:

Din Washington se anunță că d. Early, secretarul președintelui Roosevelt a declarat acum de curând, că președintele va cere Senatului să-l autorizeze să deschidă noi credite importante pentru apărarea națională. În același timp se afirmă că cadrele legii de împrumut și închiriere vor fi dublate.

Finlandezii înaintază dincolo de vechile frontiere

HELSINKI, 10. (DNB.) Serviciul național de informație anunță:

Trupele finlandeze au ocupat câteva poziții dincolo de frontiera de Sud. În sectorul oriental al frontierei trupele finlandeze înaintază la o adâncime de 5—10 km.

Forțele aeriene finlandeze au executat sboruri de recunoaștere aruncând bombe asupra pozițiilor inamice. Populația sateelor situate dincolo de frontiera înspăimântată de propagandă sovietică s'a refugiat, dar mai târziu aflând că trupele finlandeze tratează bine populația civilă s'a reîntors. (MTI).

GRAI ȘI SUFLET ROMÂNESC

Alexandru Donici

S'a născut în anul 1806 într'un sat din Basarabia — cu 6 ani înaintea primei răpiri de către Ruși a provinciei dintre Prut, Dunăre, Marea Neagră și Nistru — deci pe pământ și în țară românească. Opera lui poetică se compune din câteva poezii, din multe fabule și câteva traduceri din Al. Pușkin și Antioh Cantemir.

Fabulele sale în număr de 91, — sunt foarte populare — au fost răspândite în toate părțile românismului, prin antologii și manuale școlare.

Iată ce scria C. Negruzzi, în „Convorbiri literare“, la un an după moartea lui Alexandru Donici (a murit în 1866):

„Părinții săi nepuținându-l învăța în limba sa (pentru că școlile române erau condamnate, Basarabia trebuind neapărat să se rusească); l-au trimis la Petersburg, unde alte învățături afară de cele militare neexistând, a trebuit vrând-nevrând să-l facă oștean. Au plâns mult bieții părinți când au luat astă hotărâre; a plâns mult și el, depărtându-se de casa părintească; dar ce era de făcut alta decât să se supere soartei sale? S'a dus la Petersburg și a intrat în corpul de cadeți. Însă avea el oare vocațiune pentru arta militară? Vom răspunde copiii un fragment din scrisoarea ce am primit dela dânsul, când după câțiva ani a căpătat rangul de ofițer: — „Când de pe malurile verzi și înflorite a Băcului și a Răutului, unde mă scaldam vara sub caldele adieri a zefirilor, m'am văzut deodată pe țărmurile neguroase ale Nevei, unde se vede atât de rar soarele, unde în locul dulcii limbi cu care mă legănasem mama, nu auzeam decât o limbă aspră ca și climatul; când mă văzui părăsit între streini ce nu mă înțelegeau, silit de dimineață până în seară a face marșuri cu mai multe oca de fier pe umăr și a învăța manevrarea puștei în douăsprezece timpuri, desperarea mă cuprindea și zău, nu știu dacă arma pe care o purtam toată ziua, n'as fi întors-o ca să o slobod în peptul meu, dacă ar fi jost încărcată. Viind la cazarmă mă aruncam pe tristul meu pat, comarazii mei râdeau, cântau și se jucau, iar eu plângeam, gândind la țara mea, țara unde era Făt-frumos și Ileana Cosânzeana.“

Astfel se petrecuă zilele sale, după ce, după mulți ani de suferință, fu numit pro-proscinic (Sublocotenent) și trimis la polcur IV. de infanterie. Din norocire regimentul

acela era tăbărit aproape de Basarabia. Donici abia se prezentă comandantului, și cerându-și concediu, alergă să-și vadă părinții, însă nu găsi decât mormântul lor! Perzând singura mângâiere ce-i mai rămăsese, se lăsă de oaste, și peste puțin trecu în Moldova...

„Aici Alexandru Donici găsi rude și amici, dar găsi mai ales limba sa. Voind să-și facă o pozițiune socială, intră în serviciul ramului decanic, și după ce își perdu soția ce o luase, se însură de al doilea. Acum greutățile casei începură: copiii se nășteau pe tot anul, și el nu era avut. Cu toate acestea cu mica leață ce avea, cu venitul unei moșioare, și mai ales cu mare cumpănăală și economie își ținea casa; iar virtuosa lui soție se trase la țară, consacându-se numai la creșterea copiilor săi. Singura lui recreațiune era poezia. Debutând prin Căsuța poștei, cânticele care curând se făcu popular, traduse apoi Țiganii de Pușkin, poem atât de frumos și de natural, dar toate acestea erau mai mult pipăiri, până ce încercându-se cu apologul, se desvelî adevăratul poet“.

Reproducem una dintre cele mai răspândite fabule, cunoscută de toți copilașii din școlile primare.

Greerul și Furnica

Greerul în desfățare
Trecând vara cu cântare
Deodată se trezește
Că afară viscolește,
Și de mâncat el nu are.

La vecina sa furnică
Alergând cu lacrimi pică,
Și se roagă să-l ajute,
Cu hrană să-l imprumute.

Numai pân' la primăvară.

Furnica l-a ascultat
Dar astfel l-a întrebat:
— „Vara, când eu adunam,
Tu ce făceai?“ — „Eu cântam
In petrecere cu toți“ —
— „Ai cântat... Imi pare bine,
Acum joacă dacă poți,
Iar la vară fă ca mine“.

— d —

Stăvilare până nu ne ia apa!

În basmele de demult ale vechiului popor grec, se istorisesc următoarele:

Regele Ulise, unul dintre oapii Grecilor, înapoindu-se din războiul, care abia după zece ani s'a sfârșit prin dărâmarea cetății Troia, — a trebuit să rătăcească alți zece ani până să-și poată vedea scumpa sa țară. El era socotit drept cel mai ager la minte și mai viclean dintre toți fruntașii Grecilor.

Ei bine, — numai mulțumită agerimei minții lui a scăpat el de moarte atât în timpul celor zece ani de război, cât și în nesfârșitele sale rătăcirii de pe mare. Așa de pildă, odată se apropia cu corăbiile sale de un ostrov, în care locuiau niște crunte și ciudate femei, având trupuri de pești. Ele știau să cânte atât de dulce și de mângâios, încât nu se pomenise corăbier, care auzind fermecătoarea lor chemare, să nu se oprească din drum și să nu pue piciorul pe ostrovul lor. Aci însă, nemilostivele femei tăbărau asupra bieților corăbieri și-i sfășiau.

Cu Ulise însă lucrurile nu s'au putut petrece tot astfel. Isteț și plin de minte cum era, — el și-a făcut următoarea socoteală, îndată ce s'a apropiat de ostrovul cu pricina: — De când e lumea, — și-a zis Ulise — tot omul care a trebuit să treacă pe aci, nu a fost vrednic să stea nepăsător pe corabie la auzul ademenitoarelor cântări venite de pe ostrov, cu toate că știa bine că părăsindu-și corabia, se ducea drept la moarte. Ei bine, — eu, pentru că nu pot

să nu trec pe aci, voi face în așa fel, încât să trec pe lângă ostrovul acestor blestemate femei, făcând ca atât eu cât și tovarășii mei, să rămânem surzi la glasul lor.

Și, spre acest sfârșit Ulise porunci, ca mai întâi tovarășii săi toți până la unul, să-și astupe bine urechile cu ceară, iar pe dânsul să-l lege butuc cu funie cât mâna de catargul corăbiei. Această poruncă, bine înțeles că îndată s'a și îndeplinit. Și așa au trecut ei nepăsători pe lângă ostrovul, în care mii și mii de oameni și-au lăsat viața. Au ieșit negreșit amăgitoarele femei pe mal la vederea corăbiilor lui Ulise, și din răspuseri au tot depănat ele cele mai meșteșugite și mai fermecătoare ale lor cântări. În zadar însă, căci spre uimirea lor, tovarășii lui Ulise au tot holbat ochii la ele, fără ca să dea vreun semn, că ar pofti să se oprească din drum. Doar Ulise, care n'avea urechile îndopate se tot sbătea, în zadar trudindu-se să se deslipească de catarg.

Ce însemnează aceasta?

Aceasta însemnează că și acum trei mii de ani, când se zice că trăia istețul Ulise, sufletul omenesc era întocmai ca cel de astăzi. Vreau cu alte cuvinte să spun, că și pe atunci în lume erau sumedenie de oameni înfumurați și încrezuți, care spre peirea lor își închipuiau, că fără să ia convenitele măsuri, fără să-și astupe urechile cu ceară, sau fără să se lege de catarg, ar putea ei să treacă

nepăsători pe lângă cele mai ademenitoare chemări ale netrebnicilor patimi.

Căci acele fermecătoare cântări ale femeilor ucigașe de pe ostrov, nu sunt altceva decât amăgitoarea momeală a poftelor și a patimilor, care cu glas mângâios îl tot chiamă pe om și îl tot abate dela drumul drept, furișându-i-se cu smerire în suflet pentru ca fără zăbavă să pue cu nemilostivire stăpânire pe dânsul.

Ce vreau eu să spun prin aceasta?

Prin aceasta vreau eu să spun că, întocmai ca înțeleptul Ulise de pe vremuri, tot omul dator este ca până ce nu-și vede piciorul prins în laț, să se străduiască în a-și ridica puternice și de netrecut stăvilare în drumul pornirilor stricacioase ale alunecosului său suflet. Așa de pildă, — ori de câte ori trecem pe lângă vreo cărciumă, care cu glas fermecător ne tot chiamă, — să nu facem ca cei ce pe vremuri se semețeau să treacă pe lângă blestematul ostrov, fără a-și astupa urechile. Nu este, bine înțeles, nevoie să ne punem ceară în urechi. Este însă de neapărată nevoie, ca până mai e vreme să ne întoarcem cu hotărâre capul dela sticlele colorate, care ne fac cu ochiul. Și tot așa și cu urăciosul și păgubitorul obicei al fumatului. Câți dintre cei ce nu mai pot lăsa țigara din gură, nu au tras mai întâi în glumă, doar câteva fumuri, cu gândul semeț, că vor fi vrednici să se lepede de acest netrebnic obicei oricând vor voi?

Vreau, cu alte cuvinte să spun, că împotriva poftelor și patimilor, care spre dărâpănarea noastră se trudesă ne copleșească, tot leacul îl aflăm numai în grija de a nu ne lăsa să cădem în ispită. Căci, după ce am apucat să cădem în ispită, este greu de stat pe aproape cu neputință să mai putem eși la lumină.

Drept aceea, să nu spună nimeni cu semeție: Eu, și când voi cădea în ispită, voi fi vrednic să-i țin piept și să mă scutur oricând de ea, ci mai de grabă, aducându-ne mereu aminte de mult cuprinzătoarea rugăciune Tatăl nostru, să murmurăm luptându-ne într'una: Și nu ne duce pe noi în ispită... M.

ARTIN EFECT MODERAT
PURGATIV

MÂNDRUTA M'A FERMECAT

Mândruța m'a fermecat,
Cu trei paie dela pat,
Că ori cât ași încerca,
Să nu o mai pot uita
Eu nu cred în fermecat,
Merg la alte fete în sat...

MĂI BĂDIȚĂ DIN CORNEȘTI

Măi bădiță din Cornești
Dece de dor te topești?
Haide bădiță la cor,
Să nvățăm doina de dor
La cor învățăm doina,
Și pe-acasă dragostea
La cor să ne nveselim,
Pe-acasă să ne iubim...

Ionel Bulboacă.

Biblioteca „Tribuna Ardealului“

Au apărut și se află de vânzare la toți chioșcarii și depozitarii:

Nr. 1. *De pe Mureș și Câmpie* — hore și chiuțuri. 30 fileri.

Nr. 2. *Iosif Vulcan* — 100 de ani dela nașterea lui — de Preot Ion Georgescu. 20 fileri.

CALIGRAFIA DORULUI

Dor cioplit în vrăji de stele,
Coborît preste vâlcele,
Smuls-ai inimei fiorul,
Ca să înceapă iară sborul.
Dor și dor, cusut în cântec,
Zdrob de vis și de descântec.
Drum de — argint și catifea
Ți-o țesut suveica mea.
Ițele subțiri de vis,
Pe hârtie ți le-o scris.
Salbele de crini și rouă,
Preste tine or să plouă.
Adă inimei cântarea,
Luntrea, vâslele și marea.

Și te du, dorule dor,
În vâlceaua florilor.
Strânge crini și violete,
Și-i adună în buchete.
Spune florilor povestea
Cu altitețe de stea.
Și-apoi, dor doruțule,
Feciorașe drăguțule.
Glăsuiește munților,
Munților și punților.
Punților de vis și vrajă,
Dăltuite pentru strajă.
Strajă inimei bolnavă,
Rătăcită prin dumbravă.

Dor și dor, cioplit în stele,
Din argint să-mi faci restele.
Să adulmec zările,
Vindecând pierzările.

VICTOR ILIEȘIU.

Scrisori din Praga.

Noul președinte al Institutului
Român din Praga

24 Iunie 1941

Abatele Metod Zavoral, de mulți ani președintele Institutului Român din Praga a părăsit președinția din cauza vârstei înaintate.

Abatele Metod Zavoral, de mulți ani președintele Institutului Român din Praga a părăsit președinția din cauza vârstei înaintate. generală a Institutului a ales de președinte pe d. dr. George Staca, consul general onorific al României în Praga, un mare prieten a națiunii române și bun cunoscător și traducător al literelor românești. Institutul Român și-a propus continuarea și intensificarea relațiilor ceho-române pe teren cultural, social și economic.

Abatele Zavoral este bine cunoscut în România. În timpul războiului mondial a înființat la Mănăstirea din Strahov din Praga un spital pentru soldații de naționalitate română, din armata austro-ungară, cărora s'a dedicat în întregime și în interesul cărora a făptuit mult bine. Pentru a putea vorbi cu aceștia a învățat limba română și de aici începe interesul lui permanent și viu privitor față de poporul român. Cu multă grijă se interesa și de studenții români dela Universitatea din Praga. Când în anul 1924 a făcut o călătorie prin România, a fost pretutindeni întâmpinat amical și cordial atât de oficialități, cât și de poporul român, care n'a uitat interesul și grija paternală pe care a dovedit-o față de românii răniți la Praga. Drept apreciere a activității sale, abatele Zavoral a obținut o mulțime de decorații și distincții românești.

O nouă traducere din literatura românească

În editura L. Mazăo din Praga a apărut zilele acestea romanul „Logodnicul“ de Hortensia Papadat-Bengescu, premiată cu premiul pentru literatură românească. Cartea a fost tradusă în limba cehă de doamna Helena Langová, o mare prietenă a națiunii și literaturii române. Helena Langová a învățat românește la Roman, unde a trăit copilărie 12 ani. Acolo a cunoscut și îndrăgostit poporul român și nu l-a uitat nici în patrie, unde și-a terminat studiile. Aceasta este învățătoare. Ea a tradus multe scrieri din literatura românească, împreună cu doamna Flajshansova-Huskova, profesoare de limbă română la Universitatea din Bratislava, tradus și piesa lui Octavian Goga „Mășter Manole“, care a fost jucată cu mare succes la Teatrul Național din Bratislava la 9 Martie 1934. Romanul „Logodnicul“ a cărui titlu în limba cehă este: „Zenich“ constituie traducere foarte reușită și a fost primită cu mare simpatie de către critica cehă.

ANTONIN MAC